

Naturklagenævnet
Rentemestervej 8
2400 København NV

13. oktober 2009

Dansk Ornitologisk Forening har gennem mange år indgående fulgt udviklingen i Tøndermarsken, der er udpeget som EF-Fuglebeskyttelsesområde nr. 60 (Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen) og Ramsar-område nr. 27 samt omfattet af særfredningen gennem Tøndermarskloven, lovbekendtgørelse nr. 928 af 24. september 2009.

Dansk Ornitologisk Forening, DOF skal hermed klage over kommunalbestyrelsen i Tønder Kommunes manglende efterlevelse af sine forpligtigelser efter kapitel 2a i Naturbeskyttelsesloven og kapitel 4, 5 og 6 i Tøndermarskloven i h.t. lovens kapitel 10 og lovens formål i § 2 samt DOFs klageadgang i lovens § 44.

Den aktuelle sag tog sin begyndelse med en leder i DOFs medlemsblad 2:2009 ledsaget af en pressemeddelelse og en nyhedshistorie den 28. april 2009 om en omfattende afvanding og opdyrkning af græsarealer i Tøndermarsken, som fandt sted i begyndelsen af 2009:

http://www.dof.dk/index.php?id=nyheder&s=nyheder&m=visning&nyhed_id=618

Miljøministeren reagerede prompte med en pressemeddelelse om, at han "gik ind i sagen", hvilket vi opfatter således, at ministeren herved har hjemtaget alle de beføjelser, som han måtte have uddelegeret til sine styrelser og miljøcentre:
<http://www.blst.dk/Nyheder/toendermarsk.htm>

Vi betragter miljøministerens pressemeddelelse som en bekræftelse på modtagelse af vores klage, og at miljøministeren sørger for at viderebringe klagen til rette vedkommende, i dette tilfælde Tønder Kommune.

Miljøministeren har den 15. september i år afsluttet sin "sagsbehandling" ved at offentliggøre en aftale med borgmesteren for Tønder Kommune, som omfatter et nyt økonomisk incitament til lodsejerne og et løfte fra borgmesteren om, at kommunen vil anbefale sine forpagtere at indgå frivillige aftaler om miljøvenlig drift af arealerne:
http://www.mim.dk/Nyheder/Pressemeddelelser/20090915_toendermarsken.htm

Dansk Ornitologisk Forening

Vesterbrogade 138-140 • DK-1620 København V • Telefon 3328 3800 • E-mail: dof@dof.dk • www.dof.dk
Danske Bank, reg. nr. 4180 konto 4180 634932 • CVR nr. 33 97 26 28

BirdLife
INTERNATIONAL

Det er DOFs opfattelse, at den indgåede aftale på ingen måde sikrer en genskabelse af den hidtidige naturtilstand i Tøndermarsken. Aftalen omfatter kun de arealer, som er ejet af staten eller af Tønder Kommune, og der er i aftalen ingen forpligtigelse for de aktuelle forpagtere til at indgå de foreslåede frivillige aftaler om naturvenlig drift af hensyn til de ynglende vadefugle.

Pressemeddelelsen af 15. september 2009 og den tilhørende aftale afslutter dermed enhver form for sagsbehandling af vores klage. DOF ser derfor ovennævnte pressemeddelelse som Tønder Kommunes endelige afgørelse af vores klage over opdyrkningen af Tøndermarsken. Afgørelsen er uden klagevejledning eller angivelse af klagefrist.

Den meget løse afgørelse er uegnet og helt utilstrækkelig som grundlag for kommunens administration i Tøndermarsken af de ovenfor citerede lovbestemmelser. DOF kræver derfor sagen hjemvist til en egentlig sagsbehandling i kommunens administrative system, således at der kan blive truffet de nødvendige afgørelser til gennemførelse af Tønder Kommunes forpligtelser efter Naturbeskyttelsesloven og loven om Tøndermarsken.

Vi vil snarest fremsende yderligere bemærkninger til vores klage og herunder dokumentation for den massive tilbagegang i Tøndermarskens fuglebestande, der har været siden Tøndermarskloven blev vedtaget i 1988, og som alle de tidligere tilskudsordninger har været utilstrækkelige til at forhindre.

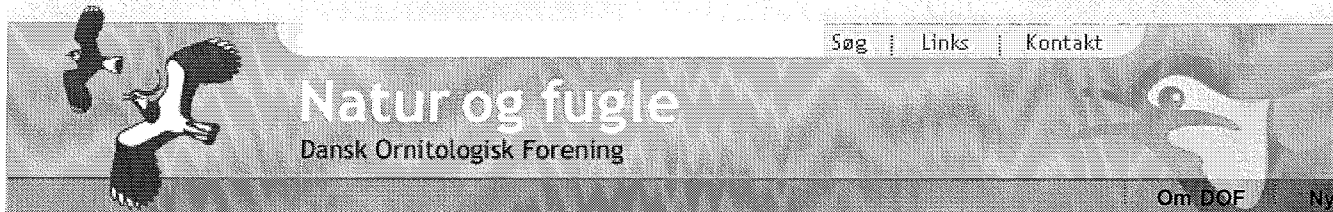
De dokumenter på internettet, der er henvist til, er samtidig vedlagt som bilag. Klagesagsgebyr er vedlagt i check pålydende kr. 500,-.

Med venlig hilsen

Christian Hjorth

Formand for DOF

FAKTA OM FUGLE

- Danmarks fugle
- De vigtigste fuglelokaliteter
- Truede og sjældne ynglefugle

tirsdag 28. april 2009

Natur-skandale i Tøndermarsken

Manglende politisk vilje og rod i forvaltningen betyder, at den unikke natur i den fredede Tøndermarsk ikke bliver forbedret, men tværtimod stadig forarmes. Tønder Kommune har groft tilsidesat sin forpligtelse til at sikre området, og selv på kommunens egne arealer bliver gravemaskinerne nu sat ind til skade for fuglelivet, advarer Dansk Ornitologisk Forening. Miljøministeriet og Fødevarerministeriet kender til sagen, men har ikke grebet ind.

af Tine Stampe

Det storslåede syn af vibers vilde luftakrobatik og store kobbersneppers sangflugt over en saftiggrøn marsk er i dette forår forstyrret af larmen fra gravemaskiner. De seneste 3-4 uger har de afgravet grøblerender og fjernet de opfyldninger, der de sidste fem år har sikret det livgivende vand på mere end 700 ha fredede marskenge. "Forårsvåde enge er helt afgørende for, at vibe, stor kobbersneppe, rødben og alle de andre af marskens karakterfugle trives," siger formanden for Dansk Ornitologisk Forening, Christian Hjorth. "Den afvanding, der finder sted i øjeblikket er intet mindre end en skandale af dimensioner."

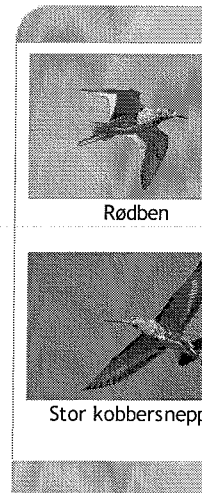
Antallet af landmænd, som i perioden 2002 - 2004 indgik frivillige aftaler om naturvenlig drift af marsken, er her i 2009 faldet dramatisk, og landmændene er igen begyndt at afvande og drive markerne konventionelt uden hensyntagen til det tidligere så enestående fugleliv. Også de områder, som Tønder Kommune selv ejer og administrerer, bliver i dag drevet uden særlige hensyn til naturen. "Tønder Kommune har groft forsømt sin pligt til at varetage naturens interesser i denne sag," siger Christian Hjorth. "Kommunen har intet gjort for at sikre, at landmændene fortsat driver området naturvenligt - ikke engang på kommunens egne jorde.

Grundige undersøgelser af DMU har med stor sikkerhed vist, at de fuglevenlige MVJ-aftaler medvirker til at forbedre ynglefuglenes muligheder i det beskyttede område. Der kommer flere ynglefugle, og de får flere unger, men nu sættes udviklingen 7 år tilbage. Vi kan forvente et voldsomt fald i antallet af ynglefugle i Tøndermarsken i år., siger Christian Hjorth.

Tøndermarsken er et af de mange Natura-2000-områder, som er udpeget over hele EU, og som Danmark har en international forpligtelse til at beskytte. Men endnu er det altså ikke lykkedes for Danmark at sikre en varig fugle- og naturvenlig forvaltning af det værdifulde område. På baggrund af en klage fra DOF har EU sendt en åbningsskrivelse til den danske stat, hvor EU kritiserer, at beskyttelsen og forvaltningen af Tøndermarsken er utilstrækkelig og ikke varigt sikret. Det er den nye situation i Tøndermarsken har vist, at vores kritik var velbegrundet, udtaler Christian Hjorth.

Den danske stat forsøgte med kontante penge-præmier, at få landmændene i Tøndermarsken til at indgå frivillige, 5-årige aftaler om naturvenlig drift. Men hovedparten af disse aftaler er nu udløbet og bliver ikke fornyet, da den årlige takst, staten vil betale, er faldet fra 2000kr/ ha til 850 kr./ha. "Denne sag viser, at DOF og EU har ret i, at tidsbegrænsede og frivillige aftaler er helt utilstrækkelige til at sikre fuglelivet i Tøndermarsken," slutter Christian Hjorth.

Yderligere oplysninger: formand Christian Hjorth, tlf. 29 28 75 02, biolog Knud Flønsted, tlf. 21 24 22 75.

Rødben

Stor kobbersneppe

Nyhedsarkiv

- 2009
- 2008
- 2007
- 2006
- 2005
- 2004

MILJØMINISTERIET

By- og Landskabsstyrelsen

For tørt til fugle i Tøndermarsken

28-04-2009

Tusindvis af vadefugle, der vender hjem til Tøndermarsken for at yngle, risikerer at flyve deres vej, fordi området er blevet for tørt.

Det er konsekvensen af, at den naturvenlige landbrugsdrift, der skulle sikre en gunstig tilstand for det beskyttede naturområde, bliver opgivet af landmændene. Heller ikke på Tønder Kommunes arealer opretholdes den naturvenlig drift.

Derfor er miljøminister Troels Lund Poulsen gået ind i sagen, dels ved at kontakte borgmesteren, dels ved at bede By- og Landskabsstyrelsen om skriftligt at indskærpe aftalerne over for kommunen. Endelig er der aftalt møde om sagen i løbet af 14 dage.

En tredjedel af Tøndermarsken er administreret af Tønder Kommune. I marts 2007 gav Tønder Kommune tilsagn om, at disse arealer ville blive drevet naturvenligt. Det indebar blandt andet, at drænsystemet blev blokeret, så vandet ikke kunne løbe væk i forårsperioden, da engfugle foretrækker fugtige arealer. Driften virkede efter hensigten, og fuglene trivedes.

Men nu kræver kommunen ikke længere denne drift af forpagterne. I årets første måneder er spærringen af drænsystemerne blevet fjernet med det resultat, at markerne vil blive alt for tørre til fuglene. Dermed er der risiko for store forringelser af naturværdierne i området.

Tøndermarsken er et Natura2000-område - et internationalt naturbeskyttelsesområde. Beskyttet ved lov, beskyttet af EU-direktiver. Og kommunen har ansvaret for, at der er en drift på arealerne, der tilgodeser beskyttelsen af naturen.

I 2001 blev der første gang indgået aftaler om miljøvenlig drift. Man gav et tilskud på 1.500 kr. pr. ha for at få ekstensiv græsning og stop for dræning. Tilskuddet blev reduceret i 2007, men Tønder Kommune lovede, at kommunens arealer fortsat ville blive drevet naturvenligt.

De beskyttede arealer i Tøndermarsken omfatter i alt 2.570 ha. Men man prioriterer et område på ca. 850 ha, fordi det rummer flest fugle. Her skal offentligt ejede arealer drives naturvenligt.

Publiceret på www.blst.dk 28-04-2009
Printet 13-10-2009

Ny aftale om Tøndermarsken

15. september 2009

Miljøminister Troels Lund Poulsen (V) har netop indgået en aftale med Tønder Kommunes borgmester Laurids Rudebeck (V) om, at kommunen vil arbejde for at sikre, at de kommunalt administrerede arealer i Tøndermarsken fremover vil blive drevet fuglevenligt.

Aftalen er indgået på baggrund af en ny ordning om støtte til miljøvenlig jordbrugsdrift (MVJ), som Fødevareministeriet introducerer i Tøndermarsken.

Fødevareministeriets nye MVJ-ordning kommer til at omfatte alle ikke-statslige arealer i det område, som Danmarks Miljøundersøgelser har udpeget som mest vigtige for Tøndermarskens ynglefuglebestande. I alt drejer det sig om til 800 hektar jord. Ordningen suppleres med tiltag, der skal reetablere den oprindelige overfladestruktur på de marskarealer, som har været pløjet og drænet. De nye tiltag bygger på anbefalinger fra Danmarks Miljøundersøgelser. Statens arealer i Tøndermarsken drives permanent fuglevenligt uden MVJ-tilskud.

Våd til ynglesæsonen

Områdets lodsejere og forpagtere vil kunne opnå et årligt tilskud på 1.400 kroner pr. ha fra FødevareErhverv med tilbagevirkende kraft fra den 1. september 2009. Betingelsen er, at afvandingen af arealerne er standset inden årsskiftet, så den ændrede drift får virkning i den kommende ynglesæson 2010.

"Tøndermarsken er et af de vigtigste naturområder i Danmark, og jeg er derfor glad for, at det sammen med fødevareministeren er lykkedes os at sammensætte en ny MVJ-ordning. Ordningen er så attraktiv, at Tønder Kommunes borgmester vil arbejde for, at samtlige de arealer, kommunen administrerer, bliver bragt ind i ordningen. Jeg forventer også, at de private lodsejere i stort omfang vil lade deres arealer gå ind i ordningen. Vi har nu skabt grundlag for, at ynglefuglebestandene igen kan nå op på det niveau, de havde fra 2003-2007," siger miljøminister Troels Lund Poulsen.

Tønder Kommunes borgmester, Laurids Rudebeck, glæder sig også over, at det er lykkedes at opnå en god aftale.

"For os har det været afgørende, at en ny ordning fortsat bygger på frivillige aftaler, og at der sikres en fornuftig balance, så også erhvervsinteressernes tilgodeses i form af en rimelig kompensation. Det har vi opnået enighed om, så vi kan kun være meget tilfredse. For der skal ikke herske tvivl om, at Tønder Kommune er lige så optaget som alle andre af at sikre fuglelivet gode vilkår i dette fantastiske og unikke stykke Danmark," siger Tønder-borgmesteren.

De kommende Natura 2000-planer vil fremover fastlægge beskyttelsesniveau og den aktive forvaltningsindsats i Tøndermarsken - og dermed rammen for hvordan fuglelivet og marsken er sikret fremover.

Læs hele aftalen [her](http://www.mim.dk/NR/rdonlyres/30751697-9515-4653-9E34-2058218720BE/0/toenderaftale.pdf) (http://www.mim.dk/NR/rdonlyres/30751697-9515-4653-9E34-2058218720BE/0/toenderaftale.pdf). (pdf.)

Yderligere oplysninger:

Skovrider Peter Ilsøe Skov- og Naturstyrelsen, Vadehavet. tlf. 7482 6105, mobil. 2320 7242
Pressesekretær Mette Thorn, departementet, tlf. 4131 8528, e-mail: metth@mim.dk (<mailto:metth@mim.dk>)

Publiseret på www.mim.dk 15. september 2009

Printet 13. oktober 2009

Aftale om drift af de af staten ejede og af Tønder Kommune ejede og administrerede arealer i Natura 2000-området i de Ydre Koge i Tøndermarsken

Aftaleparter

Der indgås følgende aftale mellem borgmester Laurids Rudebeck, Tønder Kommune og miljøminister Troels Lund Poulsen.

Formål

Aftalens formål er at sikre, at de statsligt ejede og kommunalt ejede og/eller administrerede arealer i Tøndermarskens Ydre Koge drives naturvenligt og på den for de ynglende vadefugle mest hensigtsmæssige måde.

De omfattede arealer

Aftalen omfatter de arealer, som staten ejer og Tønder Kommune ejer og/eller administrerer på vegne af legater i det udpegede kerneområde på 850 ha i Tøndermarskens Ydre Koge som markeret på vedlagte kort.

Forpligtelser

I forlængelse af den tidligere aftale mellem kommunen og Miljøministeriet vil Tønder Kommune anbefale - og arbejde for at sikre - at de omfattede arealer drives på den mest hensigtsmæssige måde for ynglefuglene, hvilket svarer til den måde som arealerne blev drevet på i perioden 2003-2007, og herunder særligt at sikre at der ikke sker overfladeafvanding fra de enkelte græsningsfletter.

Aftaleparterne forpligter sig desuden til at føre en løbende dialog for at sikre, at ny viden kan blive inddraget i driften af arealerne.

Forudsætninger

Aftalen indgås under forudsætning af, at der etableres en ny MVJ-ordning med en støttesats på 1.400 kr./ha. Ordningen udbydes af Fødevarerministeriet.

Gyldighedsperiode

Aftalen træder i kraft ved underskrivelsen og varer indtil kommunens handleplan for Natura 2000-området (som de Ydre Koge i Tøndermarsken er en del af) er trådt i kraft.

Aftalen evalueres et år efter underskrivelsen med henblik på at vurdere om der skal gennemføres yderligere tiltag for at opnå naturvenlig drift i det udpegede kerneområde.

Dato14. SEP. 2009.....

Underskrift

Troels Lund Poulsen
Miljøminister

Underskrift

Laurids Rudebeck
Borgmester

Kort der illustrerer det udpegede kerneområde for ynglende vadefugle i Tøndermarskens Ydre Koge. Området indenfor kerneområdet omfatter et samlet fenneareal på 851 ha (svarende til 47% af det samlede fenneareal i kogene, og 63% af det vedvarende græsareal i kogene, der er særligt attraktivt for ynglende vadefugle). Kun fenner der i sin helhed ligger indenfor kerneområdet indgår i dette.

Indenfor kerneområdet ejes/administreres 40 ha af staten, 234 ha af Tønder kommune (legatjorde), 22 ha af Åbenrå kommune (legatjorde) og 555 ha af private lodsejere. For sidstnævntes vedkommende er der på kortet sondret imellem om de aktuelt har indgået en MVJ-aftale eller ej i 2007.

Dansk
Ornitologisk
Forening

4. december 2009

Til Signe Skibstrup Blach / Naturklagenævnet

Som annonceret i Dansk Ornitologisk Forenings klage vedr. Tøndermarsken fra 16. oktober 2009, sender vi jer hermed yderligere bemærkninger og dokumentation til vores klage. Jeg håber I vil tage jer godt af den.

Venlig hilsen

Christian Hjort

Christian Hjort

Formand for Dansk Ornitologisk Forening

Yderligere bemærkninger til Dansk Ornitologisk Forenings klage af 13. oktober 2009 over:

Tønder Kommunes manglende efterlevelse af sine forpligtelser i Tøndermarsken for at leve op til Naturbeskyttelsesloven og Loven om Tøndermarsken, samt Miljøministerens manglende krav til Tønder Kommune desangående.

Vedrørende Tønder Kommunes forpligtelser efter Naturbeskyttelseslovens kapitel 2a, §19:

§19 b. Aktiviteten med at ændre afvandingstilstanden ved at opgrave de lerpropper i tværgrøblerne, som siden foråret 2002 har tilbageholdt vand på fenerne til gavn for engfuglene, skulle have været anmeldt til Kommunen, og Kommunen skulle have taget stilling til, om det kunne tillades i henhold til områdets bevaringsmålsætninger, bl.a. som internationalt fuglebeskyttelsesområde. Der er ikke søgt om tilladelse fra lodsejere (bl.a. Tønder Kommune), administratorer (bl.a. Tønder Kommune) eller forpagteres side, og Tønder Kommune har ikke indledt en sag om genopretning eller lovliggørelse af disse ulovlige forhold. Det må betragtes som en skærpende omstændighed at Tønder Kommune selv har undladt at søge om tilladelse.

§19 f. Indtil der foreligger en endeligt vedtaget Natura 2000-plan, skal kommunalbestyrelsen pålægge ejeren af en ejendom i internationale naturbeskyttelsesområder den drift eller de andre foranstaltninger, som er nødvendige for at undgå forringelser af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for, hvis det ikke kan afvente vedtagelsen af Natura 2000-planen, og hvis sådan forringelse eller forstyrrelse ikke kan afværges gennem aftale eller på anden måde.

Tønder Kommune har altså pligt til at forsøge at genskabe forhold, som gør det muligt for bl.a. Brushane og Sortterne, som er udpegningsarter og er forsvundet fra Tøndermarsken i 1995 henholdsvis 2006 (07), at komme tilbage med bestande i Tøndermarskens Ydre Kog, der svarer til gennemsnittet for årene 1978-1988 (henholdsvis 24 og 56 ynglepar).

At afvande de bevandede arealer, som det er kritiseret ovenfor, er kun den aller seneste aktion, som er i modstrid med hensynet til bl.a. disse 2 arter, som begge kræver høj grundvandsstand. En helt ny ramme omkring driften af fenerne er påkrævet.

Når Tønder Kommune har indgået nye 5-årige forpagtningsaftaler på de arealer, som de administrerer, i umiddelbar forlængelse af den gamle MVJ-ordning om ændret afvanding udløb i 2007/2008 uden at sikre indgåelse af nye MVJ-aftaler i disse 5-årige forpagtningsaftaler eller subsidiært at indgå korte forpagtningsaftaler, er det decideret at modarbejde Statens forsøg på at indføre noget af den nødvendige forvaltning af området.

Tønder Kommune har mulighed for at fremme den anbefalede højere vandstand i de Ydre Koge ved at kræve sætning af stem og indpumpning af vand allerede fra marts måned. Der er nemlig i Regulativ for

bevanding m.m. i Tøndermarsken, Tillæg 3 til regulativ Vedrørende de under bestyrelsen af Digelaget for marsken ved Tønder værende anlæg, skabt mulighed for at hæve vandstanden allerede fra marts måned. DOF har fra Tønder Kommune modtaget dokumentation for, at kogsbestyrelserne først hæver vandstanden i fennegrøfterne til regulativkravet i slutningen af april måned, hvilket er for sent til at sikre engfuglene de nødvendigt fugtige yngleforhold, se "Kontrol af regulativvandstande i Tøndermarsken" (bilagt). De formindskede nedbørsmængder i forsommeren, der synes at være en realitet, understreger nødvendigheden af tidligere indpumpning af vand og sætning af skodder.

Miljøministeriet og DMU har fulgt Tøndermarsken indgående helt tilbage fra 10 år før fredningen af området i 1988. Der ligger derfor klare forskningsbaserede anbefalinger fra ministeriet og DMU til den fuglevenlige drift af de Ydre Koge, som er nødvendig for at opfylde bevaringsmålsætningen i Tøndermarsklovens § 2, stk.1, og for at sikre en gunstig bevaringsstatus for udpegningsarterne i Natura 2000-området.

Vi vil her blot henvise til side 46 i TEMA-rapport fra DMU, 35/2000, Fugle i Tøndermarsken - bestandsudvikling og landbrug, og til de efterfølgende års arbejdsrapporter fra Danmarks Miljøundersøgelser, f. eks. side 53 i Arbejdsrapport fra DMU nr. 238, 2007, Tøndermarskens ynglefugle 2005-2006. Vi må samtidig anbefale læsning af Diskussion og konklusion i Fugle i Tøndermarsken – Bestandsudvikling og landbrug, TEMA-rapport fra DMU nr. 35, 2000, for en kort præsentation af de forskningsbaserede anbefalinger til landbrugsdriften i Tøndermarskens Ydre Koge.

§19 g. Efter denne paragraf skal Tønder Kommune yde ejeren erstatning for påførte tab i f m gennemførelsen af ovenstående.

Vi har bilagt vores notat "Udviklingstendenser blandt ynglende engfugle i Tøndermarskens Ydre Kog 1980-2009.", der viser at MVJ-ordningerne om ændret afvanding har været en fordel for engfuglene i Tøndermarskens ydre koge, og derfor skal fungere varigt indtil bedre foranstaltninger er sat i stedet. På nuværende tidspunkt er det højst tvivlsomt at MVJ-ordningen opnår en rimelig tilslutning inden næste ynglesæson.

Vi er stillet i udsigt at de sidste 3 års ynglefugletællinger i Tøndermarsken bliver analyseret og præsenteret af DMU i en arbejdsrapport umiddelbart efter nytår, hvorfor vi opfordrer Naturklagenævnet til selv at rekvirere den rapport direkte hos DMU.

Bilag:

Angående ynglefuglene og kreaturudbinding i Tøndermarsken. Notat fra DMU/ref. :PC af 30. september 2009

Udviklingstendenser blandt ynglende engfugle i Tøndermarskens Ydre Kog 1980 – 2009. Notat fra DOF, 19. november 2009/ref. : NR/AHE

"Kontrol af regulativvandstande i Tøndermarsken". Skema samlet og bearbejdet af DOF, november 2009.

Kilder:

Gram, I., H. Meltofte & L.M. Rasmussen 1990: Fuglene i Tøndermarsken 1978-1988. Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Maltha, L. & K. Laursen 2000: Fugle i Tøndermarsken – Bestandsudvikling og landbrug. TEMA-rapport fra DMU nr. 35. http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_temarapporter/rapporter/Tema35.pdf

Clausen, P. 2007: Tøndermarskens ynglefugle 2005-2006. Arbejdsrapport nr. 238, DMU. <http://www2.dmu.dk/pub/ar238.pdf>

Regulativ for bevanding m.m. i Tøndermarsken, Tillæg 3 til regulativ Vedrørende de under bestyrelsen af Digelaget for marsken ved Tønder værende anlæg 2005.